

ПОПИТ НА ТРУДОВІ РЕСУРСИ

В УКРАЇНІ ДО 2035 РОКУ

ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Friedrich
Ebert
Stiftung

Контакти

Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні
Борисоглібська, 15а, Київ, 04070, Україна

Відповідальна особа

Фелікс Гетт | Директор Представництва Фонду в Україні

Контакт

Тел.: +38 044 234 00 38

ukraine@fes.de

У звіті використано фотографію з <https://depositphotos.com/ua>

Погляди, висловлені в цій публікації, не обов'язково збігаються з поглядами Фонду Фрідріха Еберта (ФФЕ).
Комерційне використання медіаматеріалів, опублікованих ФФЕ, без письмової згоди ФФЕ заборонено.

Травень 2026

© Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні

Усі тексти доступні за адресою:

 <http://ukraine.fes.de>

Зміст

Вступ	4
Виконавче резюме	5
1. Оцінка людського потенціалу України станом на 01.01.2026р.	8
1.1. Методика розрахунку чисельності населення України станом на 01.01.2026 р.	8
1.2. Результати розрахунків чисельності населення України станом на 01.01.2026 р.	11
1.3. Порівняння отриманих результатів щодо чисельності населення на території України з аналогічними даними Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи	13
2. Зайнятість населення в економіці України в 2021–2025 роках	15
2.1. Методика розрахунку зайнятості в економіці України станом на 01.01.2026	15
2.2. Результати розрахунків чисельності зайнятого населення України за секторами економіки у 2021–2025 рр.	16
3. Економічні завдання на період відновлення, включаючи структурні зміни в економіці України	19
4. Потреба в людському капіталі для досягнення структурних змін української економіки та забезпечення її стійкого зростання на період до 2035 року	22
4.1. Методика розрахунку потреби у людському капіталу для досягнення структурних змін і стійкого зростання української економіки до 2035 року	22
4.2. Розрахунок потреби України у людському капіталі на період до 2035 року	23
5. Напрямки вирішення питання достатності людського капіталу для економічного розвитку України	30
Висновки	34
Додатки	36

Вступ

В умовах повномасштабної війни, масштабних міграційних процесів, втрат населення та потреби в глибоких структурних змінах в економіці питання забезпечення України трудовими ресурсами набуває стратегічного значення. Людський капітал стає не лише одним із ключових чинників економічного зростання, а й основою відновлення держави, підтримання обороноздатності, функціонування критичної інфраструктури та формування конкурентоспроможної моделі розвитку. Саме тому дослідження попиту на трудові ресурси в Україні до 2035 року є вкрай актуальним як з наукового, так і з практичного погляду.

Актуальність теми зумовлена тим, що у 2022–2025 роках Україна зазнала суттєвого скорочення чисельності населення, зниження зайнятості, посилення дисбалансів на ринку праці та зміни галузевої структури економіки. Водночас період повоєнного відновлення потребуватиме значної кількості працівників різної кваліфікації, особливо у сферах переробної промисловості, будівництва, енергетики, транспорту, освіти, охорони здоров'я та секторах, пов'язаних із технологічною модернізацією. За таких умов важливо не лише оцінити поточний стан людського потенціалу країни, а й визначити майбутню потребу економіки у трудових ресурсах з урахуванням очікуваних структурних змін.

Метою цього дослідження є оцінка наявного людського потенціалу України, аналіз змін у зайнятості населення та визначення потреби в трудових ресурсах до 2035 року в умовах економічного відновлення і структурної трансформації економіки. Для досягнення цієї мети у роботі: (1) оцінено чисельність населення, що фактично перебуває на території

України; (2) проаналізовано динаміку зайнятості за видами економічної діяльності у 2021–2025 роках; (3) визначено ключові економічні завдання періоду відновлення; (4) сформовано підходи до прогнозування потреби в людському капіталі до 2035 року; (5) окреслено основні напрями подолання дефіциту робочої сили та підвищення якості людського капіталу.

Особливістю дослідження є поєднання демографічного та макроекономічного підходів. У роботі враховано вплив природного скорочення населення, зовнішньої міграції, втрат унаслідок війни, зміни вікової структури населення, а також трансформації зайнятості за секторами з урахуванням змін економічної структури та продуктивності праці. Такий підхід дає змогу не лише зафіксувати поточні масштаби втрат людського потенціалу, а й оцінити, якою має бути майбутня політика держави у сфері зайнятості, освіти, професійної підготовки, повернення населення та стимулювання економічної активності.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для формування державної політики у сфері ринку праці, планування потреб у кадрах, модернізації системи освіти та професійного навчання, а також для розроблення рішень, спрямованих на забезпечення економічного зростання України в довгостроковій перспективі. Визначення майбутнього попиту на трудові ресурси є необхідною передумовою для того, щоб плани з відновлення країни були реалістичними, спираючись не лише на фінансові інвестиції, а й на достатній людський капітал.

Виконавче резюме

У дослідженні оцінюється наявний людський потенціал України, зміни у зайнятості населення в 2021–2025 роках та прогноз потреби економіки у трудових ресурсах до 2035 року в умовах повоєнного відновлення і структурної трансформації. Методика поєднує демографічний і макроекономічний підходи: чисельність населення розраховано на основі останніх доступних офіційних даних станом на 01.01.2022 з урахуванням природного скорочення, втрат унаслідок війни, тимчасової окупації територій, зовнішньої міграції та змін вікової структури; оцінку зайнятості та потреби у людському капіталі здійснено через показники валової доданої вартості, продуктивності праці та сценарії структурних змін економіки. Це дозволяє визначити не лише масштаб втрат людського капіталу, а й параметри кадрового забезпечення економічного зростання до 2035 року.

Згідно результатів розрахунків, загальна чисельність населення України протягом 2022–2025 рр. скоротилася на 1,48 млн осіб, або на — 3,6%, і станом на 01.01.2026 оцінюється на рівні близько 39,5 млн осіб. Водночас через війну, окупацію та масштабну еміграцію радикально змінилося просторове розміщення населення: на підконтрольній території проживає близько 29,5 млн осіб, на тимчасово окупованих територіях — близько 3,0 млн, а за межами країни перебуває близько 7,0 млн українців.

Найбільш критичним є скорочення чисельності населення працездатного віку на підконтрольній території протягом 2022–2025 років — на 20%, відповідно, з 23,5 млн до 18,9 млн осіб. На TOT і за кордоном перебуває близько 7,4 млн осіб працездатного віку, що робить питання повернення та економічної реінтеграції громадян на стратегічний пріоритет державної політики.

Отримані в дослідженні оцінки чисельності населення України корелюють із даними Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи – відхилення щодо загальної чисельності населення становить лише близько 0,1 млн осіб.

Через війну протягом 2021–2025 роках відбулося різке скорочення зайнятості населення в економіці України. Загальна кількість зайнятих зменшилася на 21,9%, або на 3,43 млн осіб, і у 2025 році становила 12,2 млн осіб. Найбільше скорочення числа працюючих було 2022 році, коли через повномасштабне вторгнення кількість зайнятих скоротилася на 4,4 млн осіб; у 2023–2025 роках зайнятість частково відновлювалася, але не повернулася до довоєнного рівня. Збільшилася зайнятість лише у державному управлінні (+1,6 млн осіб) через мобілізаційну потребу, та енергетиці (+116 тис. осіб) через збільшення числа ремонтних бригад.

Водночас, найбільших втрат працівників зазнали сільське господарство (-1,4 млн осіб), торгівля (-1,0 млн), переробна промисловість (-550 тис.), освіта (-451 тис.) і транспорт (-365 тис. осіб). У результаті, війна не лише зменшила загальну кількість працівників в економіці, а й деформувала структуру зайнятості, відтягнувши трудові ресурси від секторів «реальної економіки» до секторів, обумовлених воєнним станом.

Ключовим економічним завданням на період відновлення визначено структурну трансформацію української економіки: перехід від експорту сировини та напівфабрикатів до моделі, в якій основна частина доданої вартості створюється всередині країни через розвиток переробної

промисловості, будівництва, ІТ та суміжних секторів. У дослідженні наголошується, що зараз частка переробної промисловості в економіці України має аномально низький рівень — 8,3%, тоді як у Польщі вона становить 16,1%. Частка сировинних секторів в Україні, навпаки, є значно вищою, а частка будівництва — істотно нижчою.

Польща, яка співставна з Україною за чисельністю населення і площею території, розглядається як референтна країна для цільового орієнтуру структурних змін. Відставання України від Польщі за ВВП на душу населення є кратним, і подолати його можна лише через системне підвищення продуктивності праці у секторах із вищою доданою вартістю та через новітню індустріалізацію.

Для оцінки майбутньої потреби у трудових ресурсах розроблено сценарну модель до 2035 року. Цільовий сценарій структурної трансформації передбачає середньорічне зростання ВВП на рівні 4,5% у 2026–2035 роках, що дає змогу збільшити реальний обсяг ВВП у цінах 2025 року з 8,94 до 13,9 трлн грн на рік, або з 212 до 332 млрд дол. США. За такого сценарію частка переробної промисловості в структурі ВВП зростає з 8,3% до 13,5%, будівництва — з 1,6% до 3,3%, ІТ-сектору — з 4,3% до 6,9%, тоді як частка державного управління після завершення війни знижується з 21,5% до 9,7%.

У дослідженні розглядаються два сценарії зростання продуктивності праці. Інерційний сценарій передбачає її обмежене зростання на 1–2% на рік і фактичне збереження працемісткої моделі розвитку. Інвестиційний сценарій передбачає масштабні інвестиції у виробничу, транспортну та енергетичну інфраструктуру, технологічне оновлення та зростання продуктивності праці на 4–5% щорічно.

Динаміка продуктивності праці визначає масштаб майбутнього кадрового дефіциту.

За інерційного сценарію загальна потреба у трудових ресурсах у 2035 році становитиме 16,9 млн осіб, що означає додаткову потребу у 4,7 млн працівників порівняно з рівнем зайнятості 2025 року. За інвестиційного сценарію загальна потреба у працівниках становитиме 13,4 млн осіб, а додатковий попит — 1,2 млн осіб, тобто майже у чотири рази менше. Однак, навіть за такого сценарію найбільший попит на додаткову робочу силу зберігатиметься у переробній промисловості (+833,3 тис. осіб), будівництві (+417,3 тис. осіб) та сільському господарстві (+216,6 тис. осіб). Отже, політика зайнятості має бути секторально таргетованою та орієнтованою на ті види діяльності, які формуватимуть основу нової економічної структури.

У дослідженні окреслено три головні джерела покриття додаткової потреби у працівниках за інвестиційного сценарію: активізація внутрішніх трудових резервів, включаючи ВПО, із потенціалом до 2,1 млн осіб; повернення вимушених мігрантів і біженців із-за кордону — до 2,4 млн осіб; секторальний перерозподіл і стимулювання мобільності праці — до 1,1 млн осіб. Водночас, їх потенціал не може бути реалізований автоматично. Для цього потрібні спільні фундаментальні умови: конкурентна заробітна плата, яка можлива лише за умов підвищення продуктивності праці; формула «Робота — Житло — Соцінфраструктура», що поєднує створення робочих місць із розвитком житла, транспорту, шкіл, садків і медичних послуг; а також сучасна система підготовки кадрів, включаючи розвиток дуальної освіти та короткострокові програми перенавчання для професій, затребуваних у переробній промисловості й будівництві. Окремо підкреслюється потреба у стратегічному плануванні розміщення продуктивних сил і врахуванні регіональної смарт-спеціалізації.

Загальний висновок полягає в тому, що до 2035 року питання достатності людського капіталу буде одним із головних обмежень економічного зростання України. Інерційний сценарій консервуватиме низьку продуктивність праці, формуватиме дефіцит на рівні 4,7 млн працівників і не забезпечуватиме конкурентного рівня оплати праці. За таких умов Україна ризикує не лише не повернути власних громадян, а й зіткнутися з новою хвилею трудової

еміграції. Натомість інвестиційний сценарій, заснований на новітній індустріалізації, технологічному оновленні виробництва та зростанні продуктивності праці, знижує кадровий дефіцит до керованого рівня, створює передумови для формування конкурентних зарплат і стає ключовою умовою повернення українців, утримання працівників в країні та забезпечення стійкого довгострокового економічного зростання.

1. Оцінка людського потенціалу України станом на 01.01.2026 р.

1.1. Методика розрахунку чисельності населення України станом на 01.01.2026 р.

Нижче наведено методику розрахунку чисельності населення України станом на 01.01.2026 року, яке перебуває: (а) на підконтрольній території України; (б) на тимчасово окупованих територіях України; і (в) за кордоном.

Розрахунки базуються на даних останнього доступного офіційного показника чисельності населення станом на 01.01.2022 р., який коригується

з урахуванням основних демографічних і міграційних чинників, що діяли у 2022–2025 роках, а саме: природного скорочення; втрат унаслідок війни; тимчасової окупації територій; зовнішньої міграції; зміни вікової структури населення.

Важливо: звіт не охоплює населення АР Крим і м. Севастополя, територія яких фактично окупована з 2014 року.

Формула розрахунку чисельності населення України на підконтрольній території станом на 01.01.2026 року має такий вигляд:

$$N_{01.01.2026} = N_{01.01.2022} - D^{\text{nat}}_{2022-2025} - D^{\text{war}}_{2022-2025} - N^{\text{occ}}_{01.01.2026} - R^{\text{abroad}}_{2022-2025} - M_{<22_{08.2025}} -/+ D^{\text{struc}}_{2022-2025},$$

де:

$N_{01.01.2026}$ – чисельність населення України на підконтрольній території, станом на 01.01.2026;

$N_{01.01.2022}$ – чисельність населення України станом на 01.01.2022;

$D^{\text{nat}}_{2022-2025}$ – природне скорочення населення України протягом 2022–2025 рр.;

$D^{\text{war}}_{2022-2025}$ – втрати населення України через бойові дії протягом 2022–2025 рр.;

$N^{\text{occ}}_{01.01.2026}$ – населення на тимчасово окупованих територіях України станом на 01.01.2026;

$R^{\text{abroad}}_{2022-2025}$ – українські біженці за кордоном, у т.ч. за 2022–2025 рр.;

$M_{<22_{08.2025}}$ – чоловіки віком до 22 років, які виїхали з України з серпня 2025 р.;

$D^{\text{struc}}_{2022-2025}$ – зміни вікової структури населення України протягом 2022–2025 рр.

Сумарна чисельність населення на підконтрольній території України, на тимчасово окупованих територіях і чисельність українських біженців за кордоном формують загальну чисельність населення України.

1. Чисельність населення України станом на 01.01.2022 ($N_{01.01.2022}$)

Використано останню доступну офіційну інформацію Державної служби статистики України (ДССУ) щодо чисельності населення України станом на 01.01.2022 року. Цей показник враховує населення всієї території України, включаючи тимчасово окуповані на той момент частини Донецької та Луганської областей, але без населення Автономної Республіки Крим та м.Севастополя. Також враховано громадян України, які на той час працювали за кордоном (трудових мігрантів).

Посилання на вихідні дані:

https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/ds/nas_rik/nas_90-2021.xlsx

2. Природне скорочення чисельності населення України за 2022 – 2025 рр. ($D^{\text{nat}}_{2022.2025}$)

Природне скорочення населення України протягом 2022–2025 рр. розраховано на основі даних Міністерства юстиції України, як різницю між кількістю зареєстрованих народжень і зареєстрованих смертей у межах кожного календарного року.

Посилання на вихідні дані: https://minjust.gov.ua/actual-info/stat_info

3. Втрати населення України через бойові дії за 2022 – 2025 рр. ($D^{\text{war}}_{2022.2025}$)

Офіційна інформація щодо кількості загиблих військових і цивільних на війні в Україні в 2022–2025 рр. відсутня.

Тому показники військових втрат наведено за даними порталу UA Losses, який узагальнює підтверджені відкриті повідомлення та верифіковані випадки загибелі військовослужбовців, включно зі зниклими безвісти. Вихідні дані для розрахунку: <https://ualosses.org/en/soldiers/>

Дані щодо втрат серед цивільного населення наведено згідно з офіційними

оцінками Місії ООН із моніторингу прав людини в Україні (UN Human Rights Monitoring Mission in Ukraine, HRMMU), яка регулярно фіксує підтверджені випадки загибелі та поранення цивільних осіб. З огляду на обмежений доступ до окремих територій і складність верифікації під час бойових дій наведені в дослідженні показники слід розглядати як мінімальні підтверджені оцінки, які надалі можуть уточнюватися.

Вихідні дані для розрахунку: https://ukraine.ohchr.org/en/Ukraine-s-Civilians-Face-Daily-Death-and-Injury-Amid-Intense-Attacks-UN-Human-Rights-Monitors-Say?utm_source

4. Населення на тимчасово окупованих територіях України станом на 01.01.2026 ($N^{\text{occ}}_{01.01.2026}$).

Йдеться про населення, яке перебуває на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей. Населення АР Крим і м. Севастополь не враховується.

Для окупованих частин Донецької та Луганської областей використано оприлюднені дані Головного управління розвідки України (ГУР) щодо чисельності населення на цих територіях станом на кінець 2025 року. Вихідні дані для розрахунку: <https://zn.ua/ukr/war/ponivecheni-dushi-shcho-prinis-russkij-mir-na-donbas-kartina-v-tsifrakh-ta-istorij>

Чисельність населення на тимчасово окупованих територіях Запорізької та Херсонської областей розраховували таким чином.

Від офіційних даних ДССУ щодо чисельності населення цих областей станом на 01.01.2022 віднімали природне скорочення населення за 2022–2025 роки, оцінене на рівні середнього показника для України за цей період (-3,1%).

Далі від отриманого показника віднімали чисельність населення обласних центрів (міст Запоріжжя і Херсон, які перебувають на підконтрольній території), а отримані результати коригували на частку території області, що перебуває під окупацією.

Вихідні дані для розрахунку: https://stat.gov.ua/uk/publications/chyselnist-nayavnoho-naselennya-ukrayiny-na-1-sichnya-2022?utm_source

Додатково в розрахунках закладено припущення, що близько 30% населення тимчасово окупованих територій виїхало до росії або на підконтрольну Україні територію.

5. Біженці та трудові мігранти з України, що перебувають за кордоном ($R^{\text{abroad}}_{2022.2025}$).

Ця група включає:

— трудових мігрантів, які працювали за межами України до 2022 року
Визначено на основі даних Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи щодо кількості трудових мігрантів на кінець 2021 р. Вихідні дані для розрахунку: <https://www.slovovidilo.ua/2021/03/18/infografika/suspilstvo/trudova-mihracziya-skilky-ukrayincziv-pracyuvaly-kordonom-2019-2021-rokax>

— осіб, які виїхали з підконтрольної території України після початку повномасштабного вторгнення в 2022 році.
Визначено на основі даних Державної прикордонної служби України, як сальдо перетину державного кордону за 2022–2025 роки (різниця між кількістю осіб, які виїхали з України, та кількістю тих, хто повернувся у зазначений період). Вихідні дані для розрахунку: <https://opendatabot.ua/analytics/ukrainians-emigration-trend-2025-12>

— особи, які виїхали у 2022–2025 рр. на територію росії.

Визначено на основі даних The UN Refugee Agency.

Насамперед це стосується населення тимчасово окупованих територій України.
Вихідні дані для розрахунку: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

6. Молоді чоловіки віком до 22 років, які виїхали з України з серпня 2025 р. ($M < 22_{08.2025}$).

Дані щодо чисельності молодих чоловіків віком до 22 років, які виїхали з України починаючи з серпня 2025 року, в офіційній українській статистиці не оприлюднювалися. Тому для оцінки цього показника використано доступні дані польської сторони. Хоча Польща є основною країною виїзду, ці дані не охоплюють виїзд чоловіків до інших країн ЄС. Отже, ця цифра є мінімальною і може бути уточнена.

Вихідні дані для розрахунку: https://zaxid.net/prikordonniki_polshhi_zafiksuvali_suttyeve_zr_ostannnya_peretinu_kordonu_ukrayintsyami_18_22_rokiv_n1620424
7. Зміна вікової структури населення у 2022 – 2025 рр. ($D^{\text{struc}}_{2022.2025}$).

Показник відображає тривалий процес зниження рівня народжуваності та старіння населення в Україні. Для розрахунків використовувалася динаміка таких змін протягом попередніх років.

Посилання на вихідні дані: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/ds/nas_rik/nas_90-2021.xlsx

1.2. Результати розрахунків чисельності населення України станом на 01.01.2026 року

Згідно з результатами розрахунків, протягом 2022–2025 рр. загальна чисельність населення України скоротилася на 1,48 млн осіб (-3,6%), і станом на 01.01.2026 року становить ~39,5 млн осіб (табл. 1.1).

Зменшилася чисельність населення працездатного віку 16-64 років (-0,96 млн осіб) і дітей віком до 15 років (-0,75 млн осіб), та збільшилася – пенсіонерів віком 65 років і старше (+0,22 млн осіб).

Водночас, через широкомасштабну війну, яка спричинила масштабну еміграцію українців, загибель військових і цивільних, окупацію частини території України та примусове переміщення українців в росію, змінилася кількість населення на підконтрольній території, на тимчасово окупованих територіях і за кордоном (Рис. 1.1).

Так, чисельність населення на підконтрольній Україні території скоротилася на 18,5%, відповідно, з 36,2 млн осіб до 29,5 млн осіб. Населення працездатного віку становить ~18,9 млн осіб, що на 20% (або на -4,63 млн осіб) менше, ніж було на початок 2022 року (23,5 млн осіб).

На тимчасово окупованих територіях проживає ~3 млн осіб, що в півтора рази більше, ніж було на початок широкомасштабної війни (~2 млн осіб). З них працездатного віку ~2 млн осіб.

За межами країни перебуває ~7,0 млн українців (з яких ~1,2 млн осіб на території росії), що в 2,5 рази більше, ніж було перед початком війни (~2,8 млн осіб). Чисельність українців працездатного віку за кордоном з 2022 року збільшилася майже вдвічі, до ~5,0 млн осіб.

Також за кордоном перебуває ~1,4 млн українських дітей, які вимушено виїхали через війну.

Повернення в Україну громадян, які вимушено емігрували, має стати важливим завданням для української влади.

Таблиця 1.1

Чисельність та статеві і вікова структура населення України станом на 01.01.2026, тис. осіб

Показник	Усього	Усього		0-15 років		16-64 років		65 і старше	
		Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж
1. НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ на 01.01.2022	40997	18990	22007	3390	3207	13200	14000	2400	4800
2. Природне скорочення населення України в 2022–2025 рр.	-1285	-578	-707	-1	-1	-173	-212	-404	-494
3. Втрати населення України через війну, у т.ч.:	-191	-167	-25	-2	-2	-162	-20	-2	-2
-військових	-177	-159	-18			-159	-18		
-цивільних	-14	-7	-7	-2	-2	-2	-2	-2	-2
4. Населення на тимчасово окупованих територіях України на 01.01.2026	3009	1372	1637	165	154	956	1008	252	475
5. Громадяни України, які перебувають за межами країни (трудові мігранти та переміщені через війну), зокрема:	7028	2858	4170	691	658	2082	3343	85	169
<i>трудові мігранти з України до широкомасштабного вторгнення в 2022 р.</i>	2800	1148	1652	0	0	1148	1652	0	0
<i>баланс перетину кордону України в 2022–2025 рр.</i>	3000	1210	1790	490	470	660	1200	60	120
<i>переміщені в росію з тимчасово окупованих територій в 2022–2025 рр.</i>	1228	500	728	201	188	274	491	25	49
6. Чоловіки віком до 22 років, які виїхали з серпня 2025 р.	98	98	0			98			
7. Зміна вікової структури населення за 2022 – 2025 рр.	0	0	0	-354	-386	-172	-216	526	602
НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ на 01.01.2026, зокрема:	39521	18246	21275	3033	2818	12693	13552	2520	4905
<i>населення на підконтрольній території України станом на 01.01.2026</i>	29484	14016	15468	2177	2006	9656	9201	2183	4262
<i>населення на тимчасово окупованих територіях станом на 01.01.2026</i>	3009	1372	1637	165	154	956	1008	252	475
<i>населення, яке перебуває за кордоном на 01.01.2026</i>	7028	2858	4170	691	658	2082	3343	85	169
Зміна чисельності населення України на 01.01.2026	-1476	-744	-732	-357	-389	-507	-448	120	105
<i>Зміна чисельності населення України на 01.01.2026, %</i>	-3,6%	-3,9%	-3,3%	-10,5%	-12,1%	-3,8%	-3,2%	5,0%	2,2%

Джерело: розраховано згідно з методикою, наведеною у п. 1.1.

Рис. 1.1 - Населення України станом на 01.01.2022 та 01.01.2026, тис. осіб

Джерело: розраховано авторами за даними, наведеними у розділі з описом методики розрахунків.

Таким чином, загальна чисельність населення України протягом 2022–2025 рр. скоротилася на 3,6% (або на -1,48 млн осіб), і станом на 01.01.2026 р. оцінюється в ~39,5 млн осіб. Через широкомасштабну війну, яка призвела до окупації частини території і масової еміграції українців, чисельність населення на підконтрольній Україні

території за цей період скоротилася на 18,5%, до 29,5 млн осіб. З них працездатного віку – 18,9 млн осіб, що на 20% (або на -4,63 млн осіб) менше, ніж було на початок 2022 року (23,5 млн осіб). На тимчасово окупованих територіях і за кордоном перебуває 10 млн українців, зокрема 7,4 млн осіб працездатного віку.

1.3. Порівняння отриманих результатів щодо чисельності населення на території України з аналогічними даними Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи

Для верифікації отриманих результатів розрахунків було проведено їх порівняння із даними Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України (далі – Інститут демографії).

Так, за результатами розрахунків у межах цього дослідження, станом на 01.01.2026 року чисельність населення України (без АР Крим і Севастополя) становить 39,5 млн осіб, зокрема 29,5 млн осіб на підконтрольній території, 3 млн осіб – на тимчасово окупованих територіях, і 7 млн осіб – за кордоном (табл. 1.2).

Згідно з даними Інституту демографії, чисельність населення України становить 39,4 млн осіб, з яких 33,3 млн осіб проживає на території України (сумарно на підконтрольній і тимчасово окупованих територіях), і 6,1 млн осіб перебувають за кордоном.

Показник	Результати розрахунків дослідження	Дані інституту демографії	Різниця
Населення України на підконтрольній території	29,5	33,3	-0,8
Населення України на тимчасово окупованих територіях	3,0		
Населення України за кордоном	7,0	6,1	0,9
ВСЬОГО	39,5	39,4	0,1

Джерело: результати розрахунків, Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи (https://www.demography.org.ua/wp-content/uploads/2025/07/PopProj_2024_06.xlsx)

Рис. 1.2 – Порівняння даних щодо чисельності населення України

Таким чином, відмінність щодо загальної чисельності населення незначна, і становить 0,1 млн осіб. Водночас, ми припускаємо, що відмінність в даних чисельності населення за місцем перебування обумовлена тим, що інформація Інституту демографії стосовно населення України за кордоном не включає українців, які перебувають в росії. В даних Інституту вони включені в статистику населення на тимчасово окупованих територіях.

2. Зайнятість населення в економіці України в 2021–2025 роках

2.1. Методика розрахунку зайнятості в економіці України станом на 01.01.2026

На момент проведення цього дослідження остання доступна статистика щодо зайнятості в економіці України була наявна за 2021 рік, тобто станом на 01.01.2022 року.

Це зумовило необхідність розрахунку чисельності зайнятого в економіці України населення станом на 01.01.2026 року. Вони були здійснені на основі даних про вироблену валову додану вартість (ВДВ) за видами економічної діяльності та показників продуктивності праці в цих секторах.

Приймалося, що продуктивність праці залишалась незмінною протягом 2021–2025 років, тому щорічно корегувалася лише на показник дефлятора.

Логіка розрахунків полягає в тому, що чисельність зайнятих у кожному секторі економіки визначається через співвідношення між обсягом створеної валової доданої вартості в цьому секторі та середнім обсягом ВДВ на одного зайнятого в секторі (продуктивністю праці).

1. Вихідні дані для розрахунків

Оскільки останні доступні офіційні дані щодо чисельності зайнятого населення у розрізі видів економічної діяльності завершуються 2021 роком, оцінка щодо зайнятості в 2022–2025 рр. здійснювалося не прямим статистичним методом, а через розрахунковий зв'язок:

Валова додана вартість – Валова додана вартість на одного зайнятого – Чисельність зайнятого населення.

Для розрахунків було використано офіційну статистику Державної служби статистики України, зокрема:

- Дані щодо валової доданої вартості за

видами економічної діяльності за 2021–2025 роки (див. додаток 1).

- Дані про зайнятість населення в економіці України за видами економічної діяльності за 2021 рік.

Також було узгоджено перелік секторів (класифікацію видів діяльності) між таблицями ВДВ та зайнятості, щоб кожному сектору відповідали дві величини: ВДВ та чисельність зайнятих.

2. Розрахунок зайнятості в промисловості за підсекторами в 2021 році

Статистика щодо зайнятості населення у промисловості подана одним агрегованим рядком. Для цілей дослідження потрібен розподіл на добувну промисловість, переробну промисловість, електро-, газо- та водопостачання і відходи.

Для здійснення такого розподілу використані дані Держстату щодо кількості штатних працівників у промисловості за підсекторами (див. додаток 2).

На основі цих даних розраховано структуру штатних працівників за підсекторами, яку було застосовано до загальної зайнятості в промисловості в 2021 році.

Це дозволило отримати чисельність зайнятих у розрізі підсекторів промисловості на 01.01.2022 року.

3. Розрахунок базової продуктивності праці за секторами економіки в 2021–2025 рр.

Розрахунок базової продуктивності праці за секторами економіки в 2021 році здійснено за формулою:

$$\text{Продуктивність у секторі (2021)} = \frac{\text{ВДВ_сектору(2021)}}{\text{Зайняті_сектору(2021)}}$$

Це дозволило отримати показник ВДВ на одного зайнятого для кожного сектора у 2021 році (продуктивність праці в секторі), який став основою для розрахунків зайнятого населення за секторами економіки у 2022–2025 рр.

Надалі, щоб врахувати фактор інфляції, показник продуктивності (ВДВ на 1 зайнятого) було проіндексовано за допомогою дефлятора ВВП за кожен рік (2022–2025 рр.).

Результати розрахунків продуктивності праці (ВДВ на одного працівника) у розрізі секторів за 2021–2025 рр. наведено в додатку 3.

2.2. Результати розрахунків чисельності зайнятого населення України за секторами економіки у 2021–2025 рр.

Загальна чисельність зайнятих в економіці України протягом 2021–2025 рр. зменшилася на 21,9% (або -3,4 млн осіб), і в 2025 році склала 12,2 млн осіб (табл. 2.1).

У 2022 році, через широкомасштабну війну, кількість працюючих в економіці скоротилася на -4,4 млн осіб (-28%). Протягом наступних 3-х років (2023-2025 рр.) зайнятість в економіці щорічно зростала (на +71-594 тис осіб/рік), і сумарно збільшилася на 1 млн осіб.

Кількість працюючих зменшилася практично в усіх секторах економіки, крім державного управління (+1,6 млн осіб) і енергетики (+116 тис осіб).

4. Розрахунок зайнятості у розрізі секторів економіки на 01.01.2026

Розрахунок щорічної зайнятості у розрізі секторів економіки в 2022–2025 рр. здійснювався за формулою:

$$\text{Зайнятість_сектору} = \text{ВДВ_сектору} / \text{Продуктивність_праці_сектору}$$

Отримані результати за 2025 рік інтерпретуються як оцінка зайнятості станом на 01.01.2026.

В держуправлінні кількість працівників зросла за рахунок збільшення чисельності Сил Оборони, в енергетиці – за рахунок збільшення працівників ремонтних бригад.

Найбільше кількість працівників скоротилася в сільському господарстві (-1,4 млн осіб), торгівлі (-1 млн осіб), переробній промисловості (-550 тис осіб), освіті (-451 тис осіб) і транспорті (-365 тис осіб). Зменшення кількості працівників відбулося як через падіння обсягів виробництва в секторі, так і через мобілізаційні заходи (останнє найбільше стосується сільського господарства і переробної промисловості).

Таблиця 2.1

**Чисельність зайнятого населення в економіці України за секторами
в 2021–2025 рр., тис. осіб**

Сектор	2021	2022	2023	2024	2025	Зміна 2021/2025	
						тис.осіб	%
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	2 693	1 518	1 427	1 383	1 325	-1 368	-50,8%
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	248	121	126	122	98	-150	-60,5%
Переробна промисловість	1 567	829	968	1 008	1 017	-550	-35,1%
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	348	329	373	385	464	116	33,3%
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	150	95	88	82	79	-71	-47,3%
Будівництво	691	237	300	330	316	-375	-54,3%
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	3 605	2 334	2 642	2 459	2 608	-997	-27,7%
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	961	549	591	643	596	-365	-38,0%
Тимчасове розміщування й організація харчування	285	130	155	167	188	-97	-34,0%
Інформація та телекомунікації	289	174	188	196	216	-73	-25,3%
Фінансова та страхова діяльність	211	151	136	169	132	-79	-37,4%
Операції з нерухомим майном	248	139	158	178	186	-62	-25,0%
Професійна, наукова та технічна діяльність	422	198	227	233	251	-171	-40,5%
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	318	188	186	192	200	-118	-37,1%
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	874	2 199	2 318	2 274	2 459	1 585	181,4%
Освіта	1 244	878	724	813	793	-451	-36,3%
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	913	759	771	777	799	-114	-12,5%
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	179	109	139	161	160	-19	-10,6%
Надання інших видів послуг	365	248	262	278	298	-67	-18,4%
УСЬОГО	15 611	-11 185	11 779	11 850	12 186	-3 426	-21,9%
Зміна до попереднього року	-	-4 426	594	71	335	-	-

Джерело: розраховано авторами дослідження на основі даних Держстату України

Секторальна структура зайнятості в Україні протягом 2021–2025 рр. суттєво змінилася (Рис. 2.1). Так, через мобілізацію до Сил Оборони зросла частка сектору держуправління (з 5,6% до 20,2%), в той час як частки інших секторів зменшилися.

Найбільше скоротилася частки сільського господарства (з 17,3% до 10,9%), торгівлі (з 23,1% до 21,4%) і переробної промисловості (з 10% до 8,3%).

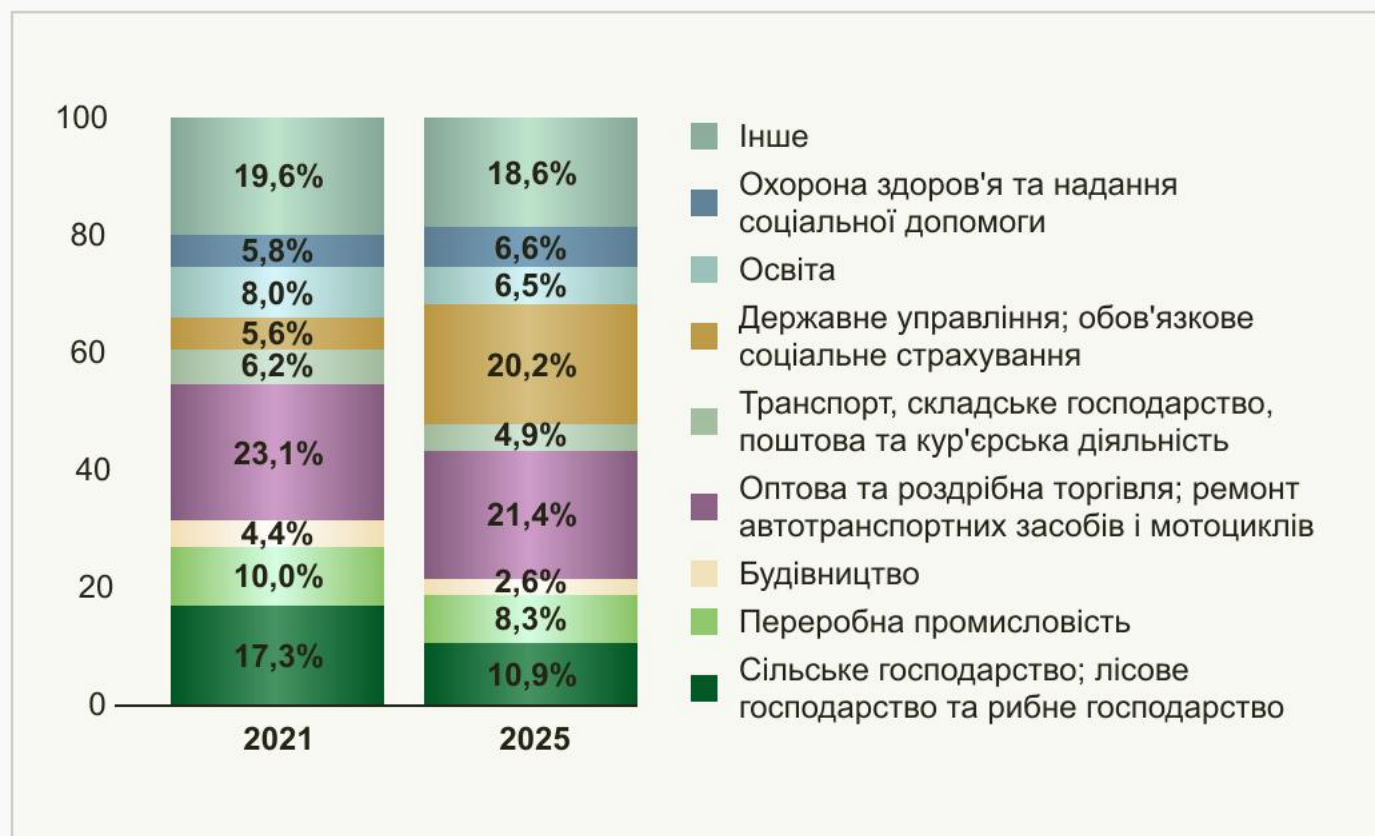

Рис. 2.1 – Структура зайнятого населення в економіці України за секторами в 2021 та 2025 рр., %

Таким чином, через війну загальна чисельність зайнятих в економіці України протягом 2021–2025 рр. зменшилася на 21,9%, і у 2025 р. становить 12,2 млн осіб. Кількість працюючих зменшилася практично в усіх секторах економіки, крім державного управління (+1,6 млн осіб) і енергетики (+116 тис осіб). Найбільше кількість працівників скоротилася в сільському господарстві (-1,4 млн осіб), торгівлі (-1 млн осіб), переробній промисловості (-550 тис осіб), освіті (-451 тис осіб) і транспорті (-365 тис осіб).

3. Економічні завдання на період відновлення, включаючи структурні зміни в економіці України

Широкомасштабна війна продемонструвала вразливість української економіки та її недостатню спроможність забезпечити першочергові потреби суспільства в частині фінансування оборони та підтримки мінімальних соціальних стандартів життя громадян. Через це країна критично залежить від зовнішньої допомоги, яка зараз покриває майже половину витрат державного бюджету.

Тому період відновлення для України – це не лише відбудова зруйнованого житла, інфраструктури, будівель, а й формування нової моделі економіки, яка буде здатна повною мірою фінансувати оборону країни та соціальні потреби громадян, бути конкурентною на європейському ринку, і тим самим менше залежати від зовнішнього фінансування.

Це потребує цілеспрямованої структурної трансформації економіки: зміщення акценту від експорту сировини та напівфабрикатів до їхньої переробки в країні; розвитку технологічного виробництва і масштабування створення доданої вартості всередині країни; одночасного підвищення енергоефективності, інтеграції кліматичної політики та впровадження інноваційних і «зелених» рішень.

Основною структурною зміною має стати формування в економіці сучасного технологічного сектору переробної промисловості, частка якого на сьогодні має аномально низький рівень близько 8%.

Цей сектор має виняткове значення для:

- 1) сталого економічного зростання,
- 2) високих стандартів безпеки та рівня життя громадян,
- 3) потреби України в засобах воєнного стримування,
- 4) вирівнювання з країнами ЄС за рівнем продуктивності праці та доходів населення,

5) міжнародної економічної конкурентоспроможності та вигідної інтеграції в світові та пан-європейські ланцюги створення вартості,

6) раціонального використання та глибокої переробки наявної сировини,

7) досягнення розумної виробничої автономності та інтеграції з європейською промисловістю в рамках зеленого та цифрового переходів,

8) високої адаптивності до технологічних змін та здатності до самостійної розробки технологій.

Цільовим орієнтиром структурної трансформації української економіки можна розглядати структуру економіки Польщі.

Вибір Польщі як референтної країни пов'язаний з тим, що це сусідня європейська держава, яка має з Україною низку зіставні характеристик, а саме – однакові вихідні умови розвитку після розпаду соціалістичної системи, співмірні масштаби території та кількості населення, вагому роль переробної промисловості в економіці, а також позитивний досвід Польщі в частині глибоких трансформаційних змін економіки.

Номінальний обсяг ВВП Польщі в 2025 році склав 1,04 трлн дол США, що в 5 разів перевищує обсяг української економіки (213 млрд дол США). Тому порівняння з Польщею дає змогу оцінити не лише масштаби відставання України, а й окреслити реалістичний орієнтир для підвищення ефективності праці в Україні.

На рис. 3.1 наведено структуру ВВП України та Польщі. Більша частка державного управління в економіці України (21,5% проти 5,4% у Польщі) зумовлена війною.

Водночас, найбільші структурні відмінності української та польської економіки пов'язані з секторами так званої «реальної економіки» – сільське господарство, добувна і переробна промисловості, та будівництво.

Так, в Україні частка в економіці сировинних секторів (сільське господарство і добувна промисловість) становить 9,8%, порівняно з 3,7% в Польщі. Водночас, частка переробної промисловості в українській економіці (8,3%) майже вдвічі менша ніж в Польщі (16,1%).

Ці відмінності викликані тим, що Україна виробляє і експортує значні обсяги сировини (зерно, руди, глини), на відміну від Польщі, яка сировину практично не експортує. Так, протягом 2022–2024 рр. частка сировини в українському експорті товарів становила 38-39%, в той час як в Польщі цей показник не перевищує 2% (в основному, це зерно).

Також в Україні значно менша частка будівництва – 1,6%, порівняно з 6,3% в Польщі. Основна причина – слабкий інвестиційний процес в Україні.

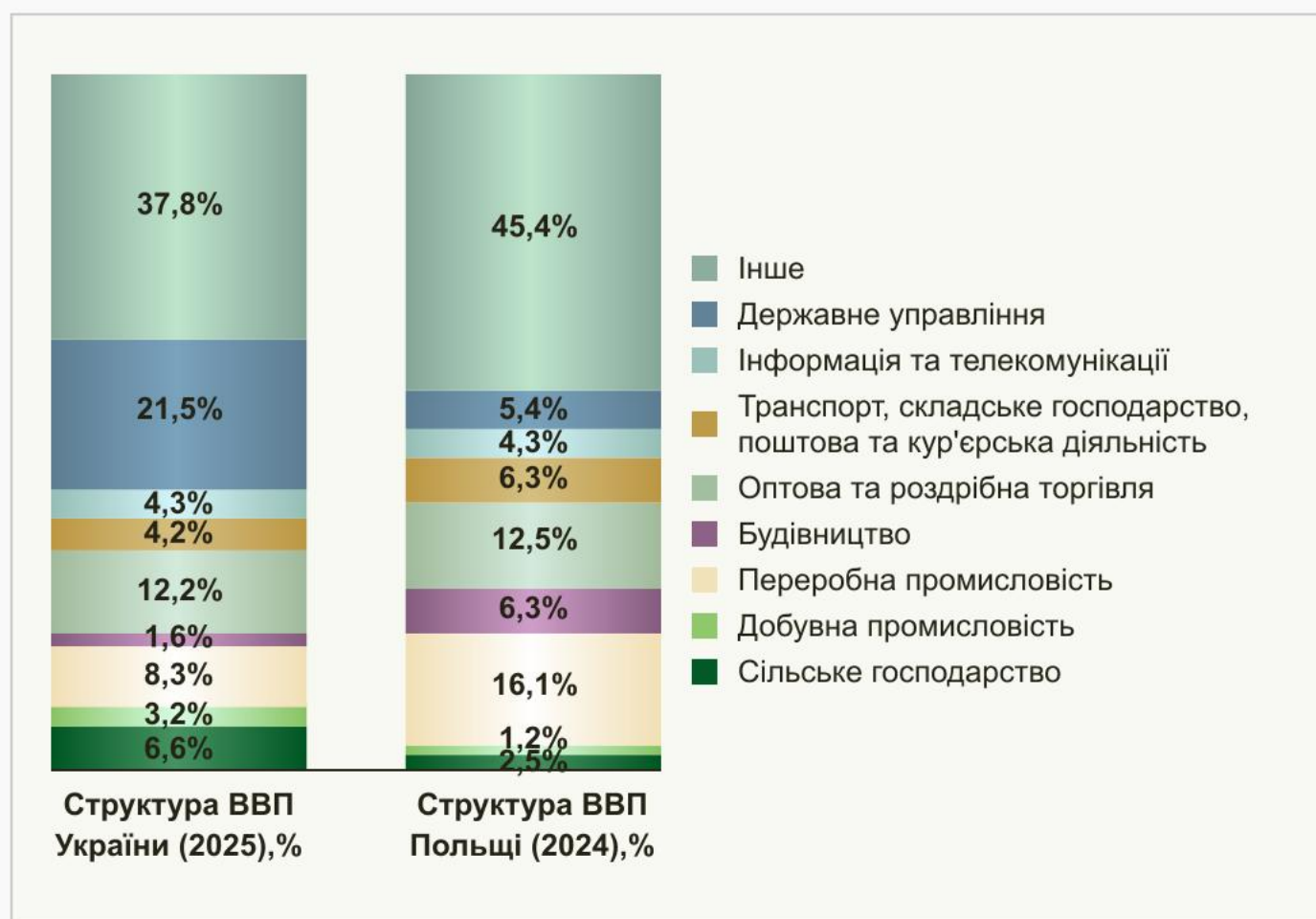

Рисунок 3.1 - Структура ВВП України (2025) та Польщі (2024)

Джерело: побудовано авторами дослідження на даних Держстату України та OECD

Наслідком недосконалої сировинно-орієнтованої структури національної економіки є кратне відставання за показником ВВП на душу населення: у 2024 році цей показник в Україні становив 5,4 тис. дол США, тоді як у Польщі – 25,1 тис. дол США.

Такий масштаб розриву означає, що розвиток переробки сировини і виробництво продукції з вищою доданою вартістю здатні забезпечити зростання ВВП у 2-3 рази в середньостроковій перспективі, через системне підвищення ефективності праці й капіталу в сегментах переробної промисловості та суміжних сервісах.

Звідси випливає економічне завдання для України на період відновлення – перехід від ролі постачальника сировини на глобальні ринки до економічної моделі, де основну частину доданої вартості формуватиме внутрішня переробка наявної сировини, і, відповідно, підвищення загальної продуктивності праці в економіці України. Це передбачає прискорений розвиток таких секторів переробної промисловості, як харчова промисловість, деревообробка, виробництво будматеріалів і конструкційних матеріалів, металургія і металообробка, машинобудування, включаючи ВПК і виробництво обладнання для «Зеленого переходу».

Такі структурні зміни напряду сприятимуть зниженню залежності України від зовнішньої макрофінансової підтримки, через прискорення економічного зростання розширення бюджетної бази. Зростання частки переробки і виробництва із високою доданою вартістю підвищить продуктивність праці, збільшить експортні доходи та прибутковість бізнесу, створить «білу» зайнятість і довші ланцюги постачання всередині країни. Як результат, це розширить податкову базу (ПДФО, ЄСВ, податок на прибуток, ПДВ) і збільшить бюджетні надходження, що сприятиме відновленню здатності держави фінансувати ключові видатки – оборону, відбудову та соціальні функції.

Повернення з-за кордону українських громадян й утримання працівників напряду залежить від наявності безпечних, високопродуктивних і добре оплачуваних робочих місць всередині країни.

4. Потреба в людському капіталі для досягнення структурних змін української економіки та забезпечення її стійкого зростання на період до 2035 року

4.1. Методика розрахунку потреби у людському капіталу для досягнення структурних змін і стійкого зростання української економіки до 2035 року

Розрахунок потреби у людському капіталі для досягнення структурних змін в українській економіці на період до 2035 року здійснено за наступною методикою:

- 1) Вибір моделі структурних змін національної економіки;
- 2) Визначення прогнозних темпів зростання в розрізі секторів економіки України до 2035 року;
- 3) Розрахунок прогнозних обсягів виробництва валової доданої вартості (ВДВ) в Україні за секторами в 2035 році;
- 4) Визначення прогнозної продуктивності праці за секторами до 2035 року;
- 5) Розрахунок потреби у трудових ресурсах (людському капіталі) до 2035 року

1. Вибір моделі структурних змін економіки

Основною зміною у структурі економіки країни є збільшення ролі переробної промисловості. Її частка має зрости у ВВП країни з теперішніх 8% до більше 15%. Досягнення такого показника вимагає довгої часової дистанції та незмінної економічної політики. В рамках часових меж 2026-2035 рр., які розглядаються у даному дослідженні досягнення такої частки є малоімовірним, але мають бути задані тенденції, які призведуть до таких змін на проміжку до 15 років.

2. Визначення прогнозних темпів зростання в розрізі секторів економіки України до 2035 року

Прийнятий у дослідженні сценарій структурної трансформації української економіки передбачає значні інвестиції, які забезпечать випереджувальні середньорічні темпи розвитку (9,8% щорічно) для переробної промисловості. Крім того, високі

темпи задаються для сектору будівництва (12,5%), оскільки він безпосередньо пов'язаний з процесом нового промислового розвитку та відбудови зруйнованого війною. Зростання ІТ-сектору також відбувається високими темпами (9,5%), що відображає тенденції останніх років та високий запит на продукти цього сектору. В інших секторах економіки темпи приросту будуть дещо нижчими, в межах 3-7% щорічно.

Прогнозні середньорічні темпи зростання в розрізі секторів економіки на період до 2035 року, прийняті для розрахунків у рамках дослідження, наведені в Додатку 4.

Важливо зазначити, що прогнозні темпи економічного зростання ґрунтуються на аналізі успішного досвіду країн Східної Європи, зокрема Польщі та Словаччини, які проходили етапи масштабної економічної трансформації, в основі якої був розвиток переробних галузей економіки.

3. Розрахунок прогнозних обсягів виробництва ВДВ в Україні за секторами в 2035 році

Для розрахунку прогнозних обсягів валової доданої вартості у розрізі секторів економіки в 2035 році до фактичного показника доданої вартості за 2025 рік застосовано сценарні середньорічні темпи зростання за відповідними секторами (додаток 4). Результати наведено у цінах 2025 року.

4. Визначення продуктивності праці за секторами економіки до 2035 року

Продуктивність праці є ключовою змінною у визначенні потреби в трудових ресурсах на період до 2035 року. Обсяг цієї потреби значною мірою залежатиме від того, за якою моделлю відбуватиметься повоєнне економічне відновлення: через масштабні інвестиції, спрямовані на підвищення економічної ефективності, модернізацію виробництва та інфраструктури, або переважно через відбудову зруйнованих війною об'єктів без суттєвого технологічного оновлення. Відповідно, динаміка продуктивності праці визначатиме майбутню потребу економіки у трудових ресурсах. У дослідженні розглядаються два сценарії зростання продуктивності праці в економіці України.

Перший сценарій — інерційний — ґрунтується на припущенні, що зростання ВВП забезпечуватиметься без значних капіталовкладень у розвиток промисловості, сільського господарства, інфраструктури, людського капіталу тощо. У країні не відбуватиметься суттєвого підвищення продуктивності праці, і приріст ефективності праці становитиме лише близько 10% до 2035 року.

Другий сценарій — інвестиційний — передбачає значні інвестиції, зокрема у розвиток виробничої та транспортної інфраструктури, відбудову енергетики, нерухомості та інших ключових секторів економіки. За таких умов зростання продуктивності праці за секторами економіки може становити 20–60% до 2035 року.

5. Розрахунок потреби у трудових ресурсах (людському капіталі) до 2035 року

Розрахунок потреби у трудових ресурсах у 2035 році здійснюється за наступною формулою:

Потреба в працівниках (2035) = Валова додана вартість сектору у 2035 / Валова додана вартість на одного працюючого в секторі (продуктивність праці) у 2035

Тобто, ділячи прогнозний обсяг ВДВ сектору на продуктивність праці в секторі, отримуємо необхідну кількість працівників в секторі в 2035 році.

Для оцінки потенційного зростання продуктивності праці за інвестиційним сценарієм використано референтні дані Польщі за період 2000–2024 рр.

4.2. Розрахунок потреби України у людському капіталі на період до 2035 року

1. Розрахунок обсягів і структури валової доданої вартості України до 2035 року

Результати розрахунків валової доданої вартості у розрізі секторів економіки України на період до 2035 року наведено в таблиці 4.1.

Середньорічний темп приросту ВВП України протягом 2026–2035 рр. складе 4,5%, і він зіставний із середньорічними темпами економічного розвитку в європейських країнах у період трансформації їх економіки. Зокрема, Польщі (CAGR=4,4% у 1996–2010 рр.), Туреччини (CAGR=4,3%

у 1986–2000рр.) і Словаччини (CAGR=4,4% у 1996–2010 рр.).

Реальний ВВП України за цей період на 56% і зросте у цінах 2025 р. з 8,94 до 13,9 трлн грн на рік, або з 212 до 332 млрд дол. США на рік.

Через різну динаміку розвитку секторів, зміниться структура ВВП. Зокрема, значно збільшаться частки переробної промисловості (з 8,3% в 2025 р. до 13,5% в 2035 р.), будівництва (з 1,6% до 3,3%) та IT-сектору (з 4,3% до 6,9%).

Питома частка сектору державного управління після закінчення війни зменшиться (з 21,5% до 9,7%), однак залишатиметься вищою, ніж у довоєнний період (6,2%), через необхідність підтримки обороноздатності країни.

Питомі частки інших секторів економіки зміняться несуттєво.

Таблиця 4.1

Обсяги та структура ВВП України за секторами на період до 2035 року

Сектор	2025		CAGR 2025 – 2035, %	2035	
	ВДВ, млрд грн	Структура, %		ВДВ, млрд грн	Структура, %
Сільське господарство	592,2	6,6%	5,0%	964,6	6,9%
Добувна промисловість	282,4	3,2%	4,0%	418,0	3,0%
<i>Переробна промисловість</i>	<i>738,0</i>	<i>8,3%</i>	<i>9,8%</i>	<i>1879,6</i>	<i>13,5%</i>
Постачання електроенергії	490,5	5,5%	5,0%	799,0	5,7%
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	20,4	0,2%	1,5%	23,7	0,2%
<i>Будівництво</i>	<i>139,6</i>	<i>1,6%</i>	<i>12,5%</i>	<i>453,3</i>	<i>3,3%</i>
<i>Оптова та роздрібна торгівля</i>	<i>1089,0</i>	<i>12,2%</i>	<i>4,0%</i>	<i>1612,0</i>	<i>11,6%</i>
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	371,7	4,2%	4,7%	588,4	4,2%
Тимчасове розміщування й організація харчування	65,8	0,7%	12,0%	204,5	1,5%
<i>Інформація та телекомунікації</i>	<i>387,8</i>	<i>4,3%</i>	<i>9,5%</i>	<i>961,2</i>	<i>6,9%</i>
Фінансова та страхова діяльність	205,7	2,3%	8,0%	444,1	3,2%
Операції з нерухомим майном	478,0	5,3%	5,0%	778,7	5,6%
Професійна, наукова та технічна діяльність	189,8	2,1%	7,0%	373,3	-2,7%
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	86,6	1,0%	3,0%	116,4	0,8%
<i>Державне управління</i>	<i>1920,4</i>	<i>21,5%</i>	<i>-3,5%</i>	<i>1344,8</i>	<i>9,7%</i>
Освіта	304,1	3,4%	4,5%	472,3	3,4%
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	239,5	2,7%	4,5%	371,9	2,7%
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	57,9	0,6%	4,5%	89,9	0,6%
Надання інших видів послуг	77,2	0,9%	3,0%	103,8	0,7%
УСЬОГО ВДВ	7 736,6	86,6%	4,49%	11 999,5	86,2%
Податки на продукти	1 238,0	13,9%	5,0%	2 016,6	14,5%
Субсидії на продукти	-39,0	-0,4%	7,4%	-80,0	-0,6%
УСЬОГО = ВВП	8 935,7	100%	4,5%	13 936,0	100%

* – у цінах 2025 р.

Джерело: розраховано авторами дослідження на основі даних Держстату України

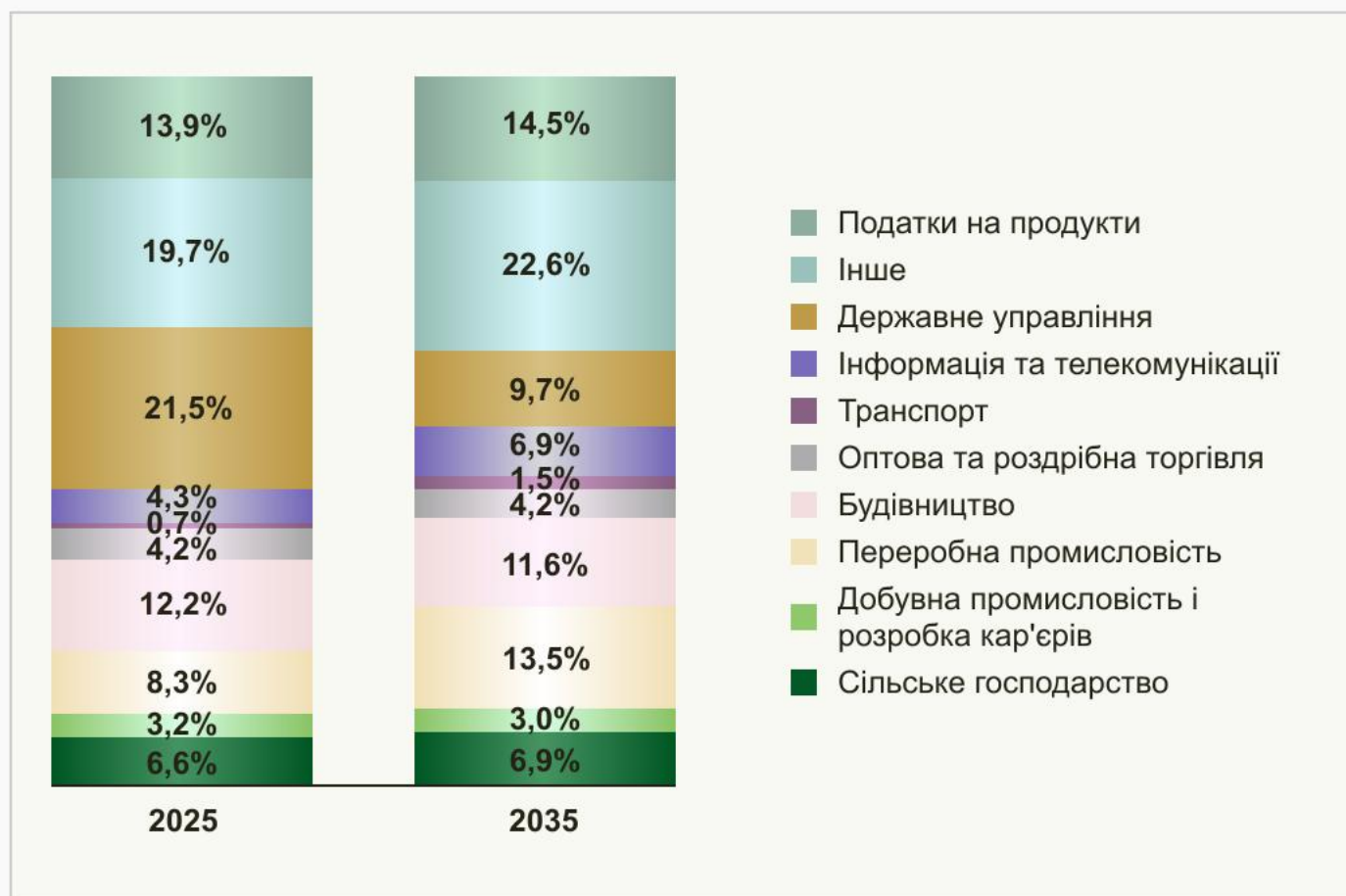

Рисунок 4.1 – Зміна структури ВВП України до 2035 року

Джерело: побудовано авторами дослідження на даних Держстату України

Таким чином, прогнозована структура ВВП на 2035 рік відображає посилення ролі переробної промисловості, ІТ-сектору і будівництва, тобто секторів із вищою доданою вартістю та вищими темпами зростання.

2. Прогноз продуктивності праці за секторами економіки до 2035 року

У таблиці 4.2 наведено дані щодо продуктивності праці за показником ВДВ в Україні у розрізі секторів економіки — фактичні за 2025 рік і прогнозні на 2035 рік за двома сценаріями: інерційним та інвестиційним.

Як референтні (порівняльні) також наведено аналогічні дані щодо Польщі за 2024 рік для оцінки поточного масштабу розриву в продуктивності праці між Україною та країною ЄС.

Наведені дані демонструють, що зараз Україна значно поступається Польщі за продуктивністю праці — у більшості секторів економіки відставання кратно (в кілька разів). Винятком є добувна промисловість, де показник України дещо більший за польський (за рахунок залізрудного сегменту).

Інерційний сценарій передбачає помірне зростання продуктивності праці через слабкий інвестиційний процес. Така динаміка спостерігалася в Україні у довоєнний період 2012–2019 рр.

Інвестиційний сценарій передбачає значне зростання продуктивності праці в більшості секторів економіки завдяки появі сучасних високопродуктивних виробництв. Під час його розробки враховувалася динаміка зміни продуктивності праці в Польщі у період з 2015-2024 роки.

Таблиця 4.2

**Продуктивність праці за ВДВ в Україні у 2025 і 2035 рр., і Польщі у 2024 р.,
дол. США/особу**

Сектор	2025 (факт)	2035 (прогноз)*		Польща (2024)
		інерційний сценарій	інвестиційний сценарій	
Сільське господарство	10,6	11,7	14,9	21,0
Добувна промисловість	68,3	75,2	82,0	56,6
Переробна промисловість	17,3	19,0	24,2	44,7
Постачання електроенергії	25,1	27,7	35,2	131,8
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	6,1	6,8	8,6	55,8
Будівництво	10,5	11,6	14,7	43,9
Оптова та роздрібна торгівля	9,9	10,9	13,9	50,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	14,8	16,3	20,8	49,2
Тимчасове розміщування й організація харчування	8,3	9,2	13,3	37,2
Інформація та телекомунікації	42,7	47,0	68,4	59,2
Фінансова та страхова діяльність	37,1	40,8	52,0	95,3
Операції з нерухомим майном	61,2	67,4	98,0	318,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	18,0	19,8	25,2	54,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	10,3	11,3	14,4	54,6
Державне управління	22,7	25,0	25,0	40,1
Освіта	9,1	10,0%	12,8	30,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	7,1	7,8	10,0	38,6
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	8,6	9,5	12,1	32,2
Надання інших видів послуг	6,2	6,8	8,7	28,2

* – у цінах 2025 р.

Джерело: розраховано авторами дослідження на основі даних Держстату України та даних OECD

За інерційного сценарію продуктивність праці зростатиме помірними темпами (1–2% на рік) в усіх секторах економіки і до 2035 року збільшиться на 10–11% порівняно з 2025 роком. Це передбачає збереження існуючої траєкторії розвитку без суттєвого технологічного оновлення та масштабних інвестицій. В Україні надалі домінуватимуть працемісткі виробництва, а зростання випуску в цих секторах відбуватиметься переважно за рахунок збільшення кількості

працівників, а не підвищення ефективності праці через автоматизацію, нові технології чи модернізацію.

За інвестиційного сценарію продуктивність праці у більшості секторів щорічно зростатиме на 4–5% і до 2035 року збільшиться на 40–60%. Найбільше продуктивність зросте в ІТ-секторі (+60%) і туризмі (+60%), тобто в галузях, які не

потребують значних і тривалих інвестиційних циклів для суттєвого нарощування обсягів виробництва (послуг) і можуть швидко масштабувати діяльність завдяки організаційним змінам, цифровізації та відносно швидкій окупності вкладень.

У промислових видах діяльності інвестиційний сценарій також забезпечує помітне прискорення продуктивності праці, але його інтенсивність є неоднорідною. Найбільший приріст продуктивності праці очікується у переробній промисловості (+39,9%), постачанні електроенергії (+40,2%) та секторі водопостачання, каналізації й поводження з відходами (+41,0%). Це пов'язано з тим, що переробна промисловість разом із будівництвом розглядаються як ключові напрями залучення інвестицій у повоєнне відновлення; енергетика відновлюватиметься випереджаючими темпами та на нових технологічних і організаційних засадах; сектор водопостачання й поводження з відходами, з огляду на його критичну важливість, також належить до пріоритетів відбудови.

Менші темпи зростання продуктивності праці прогнозуються у секторі державного управління (+10,1%) і добувній промисловості (+20,1%). У першому випадку це зумовлено завершенням воєнного періоду та очікуваним відставанням динаміки оплати праці в державному управлінні від середнього рівня по економіці у повоєнний період; у другому — тим, що у добувній промисловості вже сформувався відносно високий рівень продуктивності праці, тому потенціал її подальшого зростання є обмеженим.

Водночас, навіть за інвестиційного сценарію міжсекторальний розрив у рівнях продуктивності зберігається, що відображає різну капіталоємність, технологічність та організаційну ефективність видів економічної діяльності.

Також все ще зберігається відставання продуктивності праці від Польщі, оскільки надолуження цього показника вимагає більшого часового проміжку.

3. Потреба у трудових ресурсах (людському капіталі) до 2035 року

У таблиці 4.3 наведено розрахунки потреби України в трудових ресурсах на період до 2035 року за секторами економіки для інерційного та інвестиційного сценаріїв розвитку.

Розрахунки показують, що масштаб потреби у робочій силі суттєво залежить від динаміки продуктивності праці: чим вища продуктивність, тим менша додаткова чисельність працівників потрібна для забезпечення прогнозних обсягів виробництва ВДВ.

За інерційного сценарію, загальна потреба у трудових ресурсах становить 16,9 млн осіб, що на +38,6% більше ніж задіяно у 2025 році (12,2 млн осіб). Відповідно, додаткова потреба у робочій силі становить 4,7 млн осіб, і найбільше у переробній промисловості (+1,34 млн осіб), торгівлі (+0,9 млн осіб), сільському господарстві (+0,64 млн осіб) і будівництві (0,62 млн осіб). Зменшиться чисельність у секторі держуправління (-1,2 млн осіб), за рахунок демобілізації військових після закінчення війни.

За інвестиційного сценарію, завдяки вищій продуктивності праці, загальна потреба у трудових ресурсах у 2035 році становитиме 13,4 млн осіб, що на 10,2% більше за показник зайнятості у 2025 році (12,2 млн осіб). Відповідно, додаткова потреба у робочій силі буде значно меншою (у 4 рази або +1,2 млн осіб) порівняно з інерційним сценарієм (+4,7 млн осіб). Тобто, інвестиційна модель розвитку та трансформації економіки суттєво знижує кадровий тиск завдяки підвищенню ефективності використання праці.

Таблиця 4.3

Потреба України у трудових ресурсах на період до 2035 року
за секторами економіки, тис. осіб

Сектор	2025 (факт)	2035 (інерційний сценарій)		2035 (інвестиційний сценарій)	
		Зайнятість	Додаткова потреба	Зайнятість	Додаткова потреба
Сільське господарство	1 325	1 962	637	1 541	217
Добувна промисловість	98	132	34	121	23
Переробна промисловість	1 017	2 355	1 338	1 850	833
Постачання електроенергії	464	688	223	540	76
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	79	83	4,3	66	-13,5
Будівництво	316	934	617	734	417
Оптова та роздрібна торгівля	2 608	3 509	901	2 757	150
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	596	858	262	674	78
Тимчасове розміщування й організація харчування	188	532	343	366	177
Інформація та телекомунікації	216	487	271	335	119
Фінансова та страхова діяльність	132	259	127	203	72
Операції з нерухомим майном	186	275	89	189	3,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	251	448	198	352	102
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	200	244	44	192	-8,0
Державне управління	2 459	1 282	-1 177	1 282	-1 177
Освіта	793	1 120	327	880	87
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	799	1 129	329	887	87
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	160	226	66	177	17,5
Надання інших видів послуг	298	364	66	286	-11,9
Усього	12 186	16 887	4 701	13 433	1 247

Джерело: розраховано авторами дослідження на основі даних Держстату України та даних OECD

За інвестиційного сценарію, завдяки вищій продуктивності праці, загальна потреба у трудових ресурсах у 2035 році становитиме 13,4 млн осіб, що на 10,2% більше за показник зайнятості у 2025 році (12,2 млн осіб). Відповідно, додаткова потреба у робочій силі буде значно меншою (у 4 рази або +1,2 млн осіб) порівняно з інерційним сценарієм (+4,7 млн осіб). Тобто, інвестиційна модель розвитку та

За інвестиційного сценарію додаткова потреба у працівниках зберігається у низці секторів, найбільше — у переробній промисловості (+833,3 тис. осіб), будівництві (+417,3 тис. осіб) і сільському господарстві (+216,6 тис. осіб).

В той же час частина секторів не потребуватиме додаткових працівників; насамперед це стосується комунального господарства та надання адміністративних послуг.

Таким чином, на період до 2035 року загальна потреба у трудових ресурсах становить 16,9 млн осіб за інерційного сценарію та 13,4 млн осіб за інвестиційного сценарію. Відповідно, додаткова потреба у робочій силі за цими сценаріями становить +4,7 млн осіб і +1,2 млн осіб.

Через демобілізацію військових зменшиться чисельність зайнятих у секторі державного управління (-0,73 млн осіб). За інвестиційного сценарію додаткова потреба у працівниках зберігається у низці секторів, найбільше — у переробній промисловості (+833,3 тис. осіб), будівництві (+417,3 тис. осіб) і сільському господарстві (+216,6 тис. осіб).

Розрахунки показують, що ключовим чинником збалансування ринку праці до 2035 року є зростання продуктивності праці: без інвестиційного прискорення економіка стикнеться з масштабним кадровим дефіцитом, тоді як за інвестиційного сценарію потреба в додатковій робочій силі суттєво менша, хоча у промисловості, будівництві та частині сервісних секторів ризики наявності працівників залишаються високими.

5. Напрямки вирішення питання достатності людського капіталу для економічного розвитку України

Результати аналізу показали, що за цільового інвестиційного сценарію відновлення, Україна потребуватиме до 2035 року 13,4 млн працівників. Станом на початок 2026 р., кількість зайнятих в українській економіці оцінюється на рівні 12,2 млн осіб. Таким чином, додаткова потреба у працівниках складає +1,2 млн осіб.

Отже, основний напрям вирішення питання достатності працівників пов'язаний із підвищенням продуктивності праці через залучення інвестицій у новітню індустріалізацію України, зокрема технологічне оновлення виробництва. Лише цей сценарій здатний забезпечити конкурентну зарплату, а відтак стати ключовим фактором повернення українців із-за кордону.

Враховуючи демографічну динаміку та поточну структуру трудового потенціалу, основними джерелами покриття додаткової потреби у 1,2 млн працівників розглядаються:

1. Залучення незадіяних резервів, включаючи ВПО (потенціал — до 2,1 млн осіб):

2. Повернення вимушених мігрантів (біженців) із-за кордону (потенціал — до 2,4 млн осіб):

3. Секторальний перерозподіл та стимулювання мобільності (потенціал до 1,1 млн осіб).

Важливо враховувати, що покриття розрахованої потреби у 1,2 млн осіб не є одномоментним процесом. Ефективність перерозподілу кадрів прямо залежить від періоду, необхідного для перенавчання людей та запуску нових потужностей. Синхронізація підготовки фахівців із реальними графіками інвестиційних проєктів дозволить уникнути структурного безробіття та забезпечити економіку

кадрами саме тоді, коли в них виникає потреба.

Для такої синхронізації необхідно запровадити **інструмент стратегічного планування розміщення продуктивних сил** на національному та регіональному рівнях. Це дозволить комплексно поєднати картографування нових виробництв із будівництвом житла, розвитком транспортної та соціальної інфраструктури.

Під час планування варто також врахувати регіональну смарт-спеціалізацію, відповідно до економічного профілю макрорегіонів:

- **Південь та Центр:** розвиток глибокої агропереробки замість експорту сировини.

- **Індустріальне ядро** (Дніпро, Запоріжжя): модернізація металургії та машинобудування.

- **Захід та прикордоння:** створення виробництв, інтегрованих у ланцюги поставок ЄС.

- **Інноваційні хаби** (Київ, Львів, Харків): фокус на R&D та високих технологіях.

(Зведена таблиця щодо можливостей регіональної спеціалізації наведена у Додатку 5).

Водночас, залучення різних груп населення базується на **спільних фундаментальних заходах**. Незалежно від того, чи це ВПО, ветеран чи біженець, ключовими факторами їхньої участі в економіці є:

- **Конкурентна оплата праці:** Технологічне оновлення виробництв (реіндустріалізація) дозволить забезпечити зарплату, конкурентну з ринками ЄС. Це головний фактор утримання українців від виїзду та стимул для повернення біженців/емігрантів.

- **«Робота — Житло — Соцінфраструктура»:** Створення робочих місць має синхронізуватися з будівництвом

житла (зокрема через пільгову іпотеку) та розвитком соціальної інфраструктури (дитячих садків, шкіл, лікарень).

- **Програми підготовки кадрів**, включаючи перенавчання, а саме:

- Розвиток дуальної освіти: підготовка фахівців (де до 50% часу — практика) має бути жорстко прив'язана до графіків запуску нових інвестиційних проєктів.

Це дозволить уникнути ситуації, коли завод побудовано, а працювати на ньому нікому.

- Програми перенавчання: запровадження короткострокових курсів (3–6 місяців) для швидкого здобуття професій, затребуваних у переробній промисловості та будівництві.

Також залучення працівників кожної із трьох груп має свою специфіку.

1. Залучення незадіяних резервів (внутрішній потенціал), включаючи ВПО

Залучення незадіяних резервів, у т. ч. ВПО, є найшвидшим джерелом поповнення кадрового потенціалу.

Станом на початок 2026 р. чисельність працездатного населення скоротилася на 16,7% (до 18,9 млн осіб), а його якісна структура погіршилася через зростання частки осіб з інвалідністю (+18%). Водночас, в Україні залишається суттєвий незадіяний потенціал – майже **2,1 млн осіб** (за вирахуванням осіб з інвалідністю та студентів), з яких 1,5 млн осіб – безробітні, наразі не залучені до продуктивних секторів економіки (Таблиця 5.1).

Таблиця 5.1

Економічна залученість населення працездатного віку, тис. осіб

Показник	на 01.01.2022		на 01.01.2026	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%
Населення працездатного віку	22 640	100%	18 857	100%
Зайняте населення	15 610	68,9%	12 186	64,6%
Неформально зайняте населення	3 000	13,3%	2 800	14,8%
Зайняті усього	18 610	82,2%	14 986	79,5%
Не задіяне населення працездатного віку	4 030	17,8%	3 871	20,5%
з них:				
інваліди 1 та 2 групи	900	4,0%	1 062	5,6%
студенти	764	3,4%	747	4,0%
Решта незадіяних працездатних	2 366	10,5%	2 062	10,9%
з них:				
безробітні	1 700	7,5%	1 500	8,0%

Джерело: розраховано авторами дослідження на основі даних Держстату України

Для залучення цих **2,1 млн осіб** (у категорії «решта незадіяних») необхідно усунути структурні бар'єри, які заважають цим людям вийти на ринок праці. Окрім вищезазначених загальних заходів, пріоритетними для цієї групи є:

1) Адресна робота з ВПО та «поворотними» мігрантами: зараз близько 3,4 млн осіб є внутрішньо-переміщеними, і значна їх частина не змогла інтегруватися на новому місці.

Так, станом на лютий 2026 року майже 1,6 млн осіб ВПО повернулися у прифронтові зони через фінансову складнощі та економічну незахищеність. Тому держава повинна розробити і запропонувати цільові «пакети адаптації», які включатимуть вакансії у нових виробничих кластерах та компенсацію вартості оренди житла на час перенавчання у безпечніших регіонах та/або програми з будівництва житла. Це дозволить перетворити «вимушене повернення» на продуктивну релокацію до центрів економічного зростання.

Для залучення незадіяного резерву українців працездатного віку, варто також враховувати світовий досвід. Наприклад, у Німеччині² розвиток мережі дитячих садків повного дня підвищив рівень зайнятості матерів на 11–19%. У Польщі розширення доступу до ясел та зниження віку початку навчання звільнило місця в садках, що стимулювало зростання жіночої зайнятості на 4,2%³. Впровадження подібних кроків в Україні дозволить активізувати трудовий потенціал українських жінок.

Водночас, залучення в економіку осіб з інвалідністю (близько 1,1 млн осіб) не є предметом даного дослідження, адже це потребує окремих спеціальних програм, мета яких — пошук оптимальних способів їхньої адаптації у суспільство й економіку.

2) Повернення вимушених мігрантів (біженців) із-за кордону. За оцінками дослідження, за межами країни перебуває близько **4,8 млн** українців⁴ працездатного віку. Ця група є неоднорідною: близько **2,8 млн** осіб склали трудові мігранти до 2022 року, решта — вимушені мігранти через війну. Значна частина громадян

схильна залишитися за кордоном, натомість повернення навіть **40–50%** цієї групи (до 2,4 млн осіб) здатне не лише повністю вирішити питання потреби у працівників, а й стати драйвером модернізації національної економіки (адже значна їх частина отримала відповідні навички за кордоном).

Ключовими факторами повернення біженців із-за кордону насамперед є вирішення трьох питань: (1) безпека, (2) робота з конкурентною оплатою праці, (3) житло з відповідною соціальною інфраструктурою.

Безпекове питання очевидно буде вирішено після закінчення війни. Водночас, питання роботи та житла з доступом до соціальної інфраструктури має вирішуватися комплексно. Конкурентна оплата праці має йти у поєднанні з розробленими житловими програмами (у т. ч. пільговою іпотекою) та розвитком інфраструктури (дошкільні та навчальні заклади всіх рівнів та медобслуговування).

Також важлива інформаційна політика, а саме — активна комунікація з українцями за кордоном щодо можливостей, які виникають в Україні. Наприклад, розвиток промислових секторів та будівництво нових заводів, доступність житла та житлові програми, соціальні аспекти тощо.

3) Секторальний перерозподіл та стимулювання мобільності. Загальна оцінка цього ресурсу складає близько 1,1 млн осіб. Його основу складають демобілізовані військові після закінчення війни — 700-800 тис. осіб. Також очікуваним є перерозподіл працівників з малопродуктивних секторів у високотехнологічні.

¹ <https://www.pap.pl/ua/ukrainian/news/mayzhe-16-mln-ukrainsiv-povernulisya-do-prifrontovikh-regioniv>

² https://www.researchgate.net/publication/345662769_Does_Public_Childcare_boost_Female_Labour_Force_Participation_A_Macro-Level_Approach_comparing_Fixed_Effect_and_Fixed_Effect_Individual_Slope_Models_for_Germany_2007-2017

³ <https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-020-01877-5>

⁴ Не включаючи осіб, що виїхали до Росії.

Скорочення низькоефективних/ малопродуктивних секторів є необхідною умовою під час відновлення України.

Для реалізації цього потенціалу необхідно забезпечити:

- Програми адаптації ветеранів: запровадження програм психологічної підтримки та спеціалізованого перенавчання для швидкої інтеграції колишніх військовослужбовців у пріоритетні галузі промисловості.

- Перепрофілювання непродуктивних кадрів: розробка програм перекваліфікації працівників із секторів із низькою доданою вартістю під потреби високих технологій та сучасного виробництва.

Важливо наголосити, що без реалізації цільового інвестиційного сценарію, який забезпечить зростання продуктивності праці та, відповідно конкурентну зарплату, Україна зіткнеться зі значними викликами після завершення війни. Головний із них — загроза вимивання людського капіталу.

Інший, інерційний сценарій формуватиме дефіцит працівників на рівні 4,7 млн осіб для досягнення зростання ВВП на рівні +4,5% щорічно. Цей сценарій потребуватиме масштабного завезення трудових мігрантів, і буде консервувати низьку продуктивність праці та низькі рівні заробітної плати. За таких умов Україна не лише не поверне біженців і трудових мігрантів, а й отримає нову хвилю еміграції. Українці, особливо молодь, не погодяться на низький рівень оплати праці, та пов'язуватимуть своє майбутнє з іншими країнами.

Висновки

1. Людський потенціал України станом на 01.01.2026

1.1. Загальна чисельність населення України протягом 2022–2025 рр. скоротилася на 3,6% (-1,48 млн осіб), і станом на 01.01.2026 р. оцінюється у ~39,5 млн осіб.

1.2. Через війну, що призвела до окупації територій та масової еміграції, чисельність населення на підконтрольних територіях скоротилася на 18,5%, з 36,2 до 29,5 млн осіб.

1.3. Чисельність населення працездатного віку на підконтрольній території скоротилася на 20%— з 23,5 млн до 18,9 млн осіб (-4,63 млн осіб).

1.4. На TOT і за кордоном перебуває 10 млн українців, серед яких 7,4 млн — особи працездатного віку.

1.5. Отримані результати розрахунків загальної чисельності населення України демонструють високу кореляцію з даними Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи (відхилення 0,1 млн осіб).

2. Зайнятість населення в економіці України у 2021–2025 роках

2.1. З початку війни загальна кількість зайнятих в економіці України скоротилася на 21,9%, з 15,6 до 12,2 млн осіб на 01.01.2026 року

2.2. Зростання зайнятості відбулося лише у державному управлінні (+1,6 млн осіб), через потребу Сил оборони (мобілізація) та в енергетиці (+116 тис. осіб), через збільшення чисельності ремонтних бригад.

2.3. Найбільше скорочення персоналу відбулося у сільському господарстві (-1,4 млн осіб), торгівлі (-1,0 млн осіб), переробній промисловості (-550 тис. осіб) та освіті (-451 тис. осіб) через скорочення чисельності населення на підконтрольній території, зменшення випуску продукції

у секторах та мобілізацію (особливо в с/г).

3. Економічні завдання на період відновлення до 2035 року

3.1. Задається необхідність трансформації економіки в частині збільшення частки переробної промисловості у ВВП з поточних 8,3% до понад 13%.

3.2. Темпи приросту ВВП України повинні досягнути середньорічного рівня 4,5% (CAGR) протягом 2026–2035 рр. за цільовим сценарієм.

3.3. Економічне зростання розглядається за двома сценаріями: інерційним та інвестиційним. За інерційним сценарієм зростання продуктивності обмежується темпами 1–2% на рік, за інвестиційного сценарію продуктивність праці щорічно зростатиме на 4–5%.

4. Потреба в людському капіталі до 2035 року

4.1. За інерційного сценарію загальна потреба у працівниках становить 16,9 млн осіб, що формує додаткову потребу у працівниках на рівні +4,7 млн осіб (до показника 2025 р.).

4.2. За інвестиційного сценарію загальна потреба працівників становить 13,4 млн осіб, а додатковий попит — +1,2 млн осіб. Найбільший кадровий запит сформує переробна промисловість (+833,3 тис.), будівництво (+417,3 тис.) та агросектор (+216,6 тис.).

5. Стратегічні напрями вирішення питання достатності людського капіталу

5.1. Підвищення продуктивності праці є ключовою умовою збалансування ринку праці до 2035 року. Лише таке зростання продуктивності дозволить сформувати конкурентні зарплати, що стане ключовим чинником для повернення біженців/емігрантів та утримання працівників в Україні.

5.2. Інвестиційний сценарій (CAGR ВВП: +4,5%) формуватиме до 2035 року додаткову потреба у +1,2 млн працівників. Джерелами покриття цієї потреби розглядаються:

1) Залучення незадіяних резервів, у т. ч. ВПО (потенціал — до 2,1 млн осіб);

2) Повернення вимушених мігрантів (біженців) із-за кордону (потенціал — до 2,4 млн осіб);

3) Секторальний перерозподіл в системі національної економіки (потенціал — до 1,1 млн осіб).

5.3. Залучення додаткових працівників передбачає низку заходів, спільних для трьох згаданих груп: (1) Конкурентна заробітна плата через підвищення продуктивності праці, насамперед завдяки інвестиціям у технологічне оновлення і будівництво нових виробництв; (2) Формула «Робота — Житло — Соцінфраструктура»: створення робочих місць має синхронізуватися з будівництвом житла та розвитком соціальної інфраструктури; (3) Програми підготовки кадрів, включно із розвитком дуальної освіти та впровадження короткострокових курсів (3–6 місяців) для швидкого здобуття нових затребуваних професій

5.4. Необхідне запровадження інструменту стратегічного планування розміщення продуктивних сил на національному та регіональному рівнях, для синхронізації підготовки фахівців та розвитку соціальної інфраструктури з реальними графіками інвестиційних проєктів.

5.5. Без реалізації цільового інвестиційного сценарію, в Україні продовжиться вимивання людського капіталу навіть після закінчення війни. Інерційний сценарій потребуватиме масштабного завезення трудових мігрантів, що буде консервувати низьку продуктивність праці та низькі рівні заробітної плати. За таких умов Україна не лише не поверне біженців і трудових мігрантів, а й отримає нову хвилю еміграції. Українці, особливо молодь, не погодяться на низький рівень оплати праці, та пов'язуватимуть своє майбутнє з іншими країнами.

Додатки

Додаток 1

Валова додана вартість (ВДВ) за видами економічної діяльності
у 2021 – 2025 рр., млрд грн

Сектор	2021	2022	2023	2024	2025
Сільське господарство	593	449	501	545	592
Добувна промисловість	351	230	284	307	282
Переробна промисловість	561	398	551	644	738
Постачання електроенергії	181	230	309	359	491
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	19	16	18	19	20
Будівництво	150	69	104	128	140
Оптова та роздрібна торгівля	742	645	866	905	1 089
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	295	227	289	353	372
Тимчасове розміщування й організація харчування	49	30	42	52	66
Інформація та телекомунікації	256	207	265	309	388
Фінансова та страхова діяльність	162	156	166	232	206
Операції з нерухомим майном	315	236	319	404	478
Професійна, наукова та технічна діяльність	158	99	135	155	190
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	68	54	63	73	87
Державне управління	336	1 137	1 420	1 565	1 920
Освіта	235	223	218	275	304
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	135	150	181	205	239
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	32	26	40	52	58
Надання інших видів послуг	47	43	53	64	77
УСЬОГО	4 685	4 626	5 823	6 644	7 737

Джерело: дані Держстату України; за 2025 р. – розраховано авторами на основі даних Держстату України

Додаток 2

Кількість штатних працівників у промисловості за підсекторами, тис. осіб

Підсектор	2021	2022	2023	2024
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	214	169	147	138
Переробна промисловість	1 354	1 118	1 007	1 007
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	300	278	286	253
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	130	111	104	104
Усього по промисловості	1 999	1 676	1 544	1 502

Джерело: дані Держстату України

Додаток 3

Продуктивність праці за секторами економіки, тис. грн на одного зайнятого на рік

	2021	2022	2023	2024	2025
Сільське господарство	220	296	351	394	447
Добувна промисловість	1 415	1 900	2 251	2 528	2 869
Переробна промисловість	358	480	569	639	726
Постачання електроенергії	521	699	829	930	1 056
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	127	171	203	228	258
Будівництво	218	292	346	389	441
Оптова та роздрібна торгівля	206	276	328	368	418
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	307	413	489	549	623
Тимчасове розміщування й організація харчування	172	232	274	308	350
Інформація та телекомунікації	885	1 188	1 408	1 581	1 794
Фінансова та страхова діяльність	769	1 033	1 224	1 374	1 560
Операції з нерухомим майном	1 268	1 703	2 018	2 267	2 572
Професійна, наукова та технічна діяльність	373	501	594	667	757
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	214	287	340	382	433
Державне управління	385	517	613	688	781
Освіта	189	254	301	338	383
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	148	198	235	264	300
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	179	240	284	319	362
Надання інших видів послуг	128	172	204	229	260

Джерело: розраховано авторами дослідження на основі даних Держстату України

Середні прогнозні темпи зростання валової доданої вартості у розрізі секторів економіки

Сектор	CAGR 2025 – 2035
Сільське господарство	5,0%
Добувна промисловість	4,0%
Переробна промисловість	9,8%
Постачання електроенергії	5,0%
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1,5%
Будівництво	12,5%
Оптова та роздрібна торгівля	4,0%
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	4,7%
Тимчасове розміщування й організація харчування	12,0%
Інформація та телекомунікації	9,5%
Фінансова та страхова діяльність	8,0%
Операції з нерухомим майном	5,0%
Професійна, наукова та технічна діяльність	7,0%
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	3,0%
Державне управління	-3,5%
Освіта	4,5%
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4,5%
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	4,5%
Надання інших видів послуг	3,0%

Джерело: розраховано авторами дослідження

Матриця регіональної смарт-спеціалізації та пріоритетів розвитку людського капіталу

Регіон	Пріоритетні виробництва	Ключові політики / інструменти	Очікуваний ефект	Зв'язок з розділом 5
Південь (Одеська, Миколаївська обл.)	Агропереробка; портова логістика	Модернізація портів; розвиток елеваторної інфраструктури; гармонізація стандартів ЄС	Зростання експорту з високим ВДВ; підвищення швидкості логістики	Зайнятість у переробці; Репатріація логістів; Розширення радіусу зайнятості через порти
Центр (Вінницька, Полтавська, Кіровоградська)	Глибока агропереробка; біоенергетика	Розвиток переробних кластерів; інвестиції у біоенергетику	Збільшення доданої вартості; енергозаміщення; нові техн. вакансії	Перехід із первинного сектору; Дуальна освіта для біоенергетики; Логістичні хаби
Індустріальне ядро (Дніпровська, Запорізька обл.)	Машинобудування; металургія; енерготех	Технологічна модернізація; підтримка промислових кластерів	Підвищення продуктивності праці; конкурентна пром-сть	Адаптація ветеранів; Дуальне навчання на заводах; Збереження тех. еліти
Інноваційні хаби (Київ, Львів, Харків)	IT; R&D; високотехнологічні послуги	Розвиток технопарків; підтримка експорту послуг; STEM-освіта	Мультиплікація доходів; зростання експорту послуг	Залучення студентів; Entrepreneurial repatriation; Цифровізація сервісів
Захід (Львівська, Івано-Франківська обл.)	Легка промисловість; деревообробка; МСП	Підтримка МСП; розвиток кластерів; адаптація до стандартів ЄС	Диверсифікація зайнятості; інтеграція в ланцюги ЄС	Інклюзивність (дистанційка); Повернення сімей (житло); Секторальна мобільність
Міжрегіональний вимір	Транспортна зв'язність; мобільність	Агропереробка; портова логістика	Скорочення структурного дефіциту; заповнення вакансій	Усунення бар'єрів догляду; Подолання spatial mismatch; Економія часу

Про авторів:

Автори: Вадим Ємець, Роман Кушнір

Консультанти на громадських засадах: Володимир Власюк, Сергій Поважнюк

Вадим Ємець — кандидат економічних наук, голова ГО «Інститут розвитку національної економіки», експерт з макроекономіки, дослідник і радник з питань економічного зростання, державної політики та структурних реформ.

Роман Кушнір — керівник SPE-Consulting, автор 21 книги по особистісному зростанню і розвитку бізнесу.

Володимир Власюк — кандидат економічних наук, генеральний директор Ukrainian Industry Expertise, аналітичної та адвокаційної організації, що представляє інтереси українських виробників. Він часто бере участь у роботі урядових рад з питань промислового виробництва та очолює комітет з промислової модернізації Торгово-промислової палати України.

Сергій Поважнюк — заступник директора Ukrainian Industry Expertise. Його досвід із 1998 року включає проведення макроекономічних досліджень та економічного моделювання, дослідження промислових ринків і секторів, зокрема видобутку та збагачення корисних копалин, машинобудування, металургії, хімічної промисловості та виробництва будівельних матеріалів.

